

Postremum, ex his quæ nobis probanda proposuimus, scilicet ejusmodi cultum pium esse, atque ab omni superstitione immunem, non est nisi corollarium, quod necessariò consequitur ex præmissis. Nam si cor Jesu, nempe cor personæ Verbi incarnati adorari debet cultu latriæ; si ob mysticam significationem sedis amoris et charitatis cujus cor symbolum est, licet in ipsum determinatè speciem cultum dirigere, prout determinatè in quadam corporis partem dirigatur in cultu *quinque vulnerum*; omninò sequitur cultum sacratissimi cordis Jesu qualis ab Apostolica Sede probatus est et in Ecclesiâ receptus, pium esse atque ab omni superstitione immunem.

Notandum denique est cum clarissimo Gerdilio, quod cum singularis pars, in quam adoratio dirigatur, non adoretur, nisi propter unionem hypostaticam cum personâ Verbi, profectò intelligitur in adoratione, quæ huic parti exhibetur, adorari ipsam Verbi personam, atque adeò Christum totum, cujus persona alia non est nisi persona Verbi. Quo fit, ut cum Christus totus in eâ sui corporis parte adoratur, nullo pacto ab ejus partis adoratione amota et exclusa intelligi debeat humanitatis tantus adoratio. Et reverà, nemo unquam reperietur pius cordis Jesu cultor, qui dum cor Jesu adorat, utpote est cor Jesu, in eo adorationis cultu non intendat personam ipsam Christi, atque adeò divinitatem ejus, totamque sacrosanctam humanitatem comprehendere. Ob speciale tamen motivum, ut sæpius diximus, quod militat pro corde Jesu, tum ratione sui, tum ratione symboli, determinatè dirigatur cultus ad ipsum cor, quin reliquæ partes, quæ toti insunt, excludantur. Hinc patet nullam oriri posse suspicionem aut divisionis, aut exclusionis in ejusmodi cultu, prout sibi adversarii fingunt. Confer Gerd. op. cit. p. 548, ubi genuinum sensum aperuit verborum Pii VI, quibus nonnulli pravè usi sunt, quæ continentur in Rescripto dato ad Pistoriensem episcopum Ricci.

Quibus si accedat non posse quempiam verum catholicum superstitionis damnare cultum in universâ Ecclesiâ receptum et innumeris propè spiritualibus privilegiis et indulgentiis auctum et cumulatam à summis pontificibus ab hisque summoperè commendatum, cujusmodi esse constat cultum cordis Jesu, apertè colligitur et planè patet propositum nostrum ac veritas assertæ propositionis. Confer Gerd. op. cit. p. 572, seqq. Confer etiam

Faure, *Saggi teologici per formare un errata corrige*. Saggio II. Lugano 1775; necnon Emma. Marques *Defensio SS. cordis Jesu*, Venet. 1781. Jo. Fel. Henr. Fumel in op. « Il culto dell' amor divino, ossia la divozione al SS. Cuore di Gesù. Trad. dal franc. corredata di annotazioni da Luigi Mozzi, » Bologna 1782. His omnibus præverat P. Joseph de Gallifet S. J. « De cultu sacrosancti cordis Dei ac D. N. J. C. in variis christiani orbis provinciis propagato. » Romæ 1726.

Difficultates.

I. Obj. : 1° Cultus cordis Jesu, prout à S. Sede probatus est, non habet pro objecto nisi solam Christi charitatem sub sensibili cordis symbolo exhibitam; perperam igitur et contra ejusdem S. Sedis apertam declarationem cor ipsum reale, materiale, seu physicum Christi Jesu adstruitur tanquam ejusdem cultus objectum. 2° Sanè in hujus festi decreto sacra rituum Congregatio declarat per ejusmodi cultum « symbolicè renovari memoriam illius divini amoris, quo Unigenitus Dei Filius humanam suscepit naturam; » Decret. S. Rit. Congreg. 6 Febr. 1765. 3° Quod clarius adhuc in lectionibus hujus festi inculcatur illis verbis : « Quam charitatem... ut fideles sub sanctissimi cordis symbolo devotius ac ferventius recolant; ejusdemque fructus uberius percipiant, Clemens XIII pontifex maximus ejusdem sanctissimi cordis festum quibusdam petentibus ecclesiis celebrare permisit, » lect. 3 secundi noct. 4° Quare de solo cultu symbolico exponit card. Gerdilius sensum quo sacra rituum congregatio et Rom. pontifex approbârunt ejusmodi devotionem, Grégoire Hist. des sectes religieuses, loc. cit. Ergo.

Resp. ad primum : Nego; illum enim cultum probavit S. Sedes, quem probandum simpliciter petierunt episcopi regni Poloniæ, et archiconfraternitas sub hoc titulo cordis Jesu in Urbe erecta. Jam verò, fatentibus ipsis adversariis, episcopi Poloniæ et archiconfraternitas in Urbe non petierunt approbationem cultus symbolici, sed cultus veri et physici cordis Jesu seu *proprie sumpti* (1); respondit enim S. Rituum Congregatio : « Annuendum precibus censuit. » Rursùm ille cultus à S. Sede probatur, quem aliàs probare recusaverat, dicendo : *Prævio recessu à decisio*; atqui cultus quem probare recusaverat, iisdem ad-

(1) En verba Blasii ex ejus Diss. commonit. Prolus. p. 15 et 16 : « Petitum fuit Officium et Missa pro cultu cordis proprie sumpti. »

versariis fatentibus, non est cultus symbolicus, sed cultus cordis proprie sumpti (1). 3° Suo decreto non aliud intendit S. congregatio quam *ampliare* cultum jam longè latèque in Ecclesiâ receptum. En rursùm decreti verba : « Simulque intelligens (S. Congreg.) hujus officii et missæ celebratione non aliud agi, quam *ampliare cultum jam institutum*; » jam verò, iisdem adversariis fatentibus, cultus *receptus* non erit symbolicus, sed veri et carni cordis Jesu. Ita Blasius. « Porrò, inquit, cultus cordis carnalis Jesu non nudistertius, sed seculo superiore vertente duxit exordium à revelatione, quæ facta perhibetur in Gallis V. Margaritæ Alacoque. Revelationem ex ore ejusdem excepit P. La Colombière Soc. Jesu... de institutione hujus festi non multò post agi ceptum est; » ib. Prolus. p. 12. 4° Si qua adhuc superfuisset dubitatio circa sensum S. Sedis, subblata est ex censurâ, quam retulimus prop. 63, synodi Pistoriensis. 5° Demùm evincitur ex ipsâ agendi ratione adversariorum, qui non aliâ de causâ profitentur se impugnare ejusmodi cultum, quam quòd per ipsum introducatur divisio in Christi humanitate, ut ex dicendis magis patebit. Falsum igitur est quod adversarii assumunt.

Ad secundum, sive ad primam prob. distinguo : *Symbolicè* nempe per *cor Jesu*, quod est amoris symbolum, concedo; independentè ab ipso corde proprie dicto, nego. Vidimus enim adorari cor Jesu prout symbolum est charitatis, ideòque tum *ratione sui* tanquam objectum materiale, tum *ratione symboli* tanquam objectum formale, seu motivum. Non alium porrò esse sensum citati decreti patet per se, et ex toto contextu. Ejusmodi enim tenoris est rescriptum S. Congr. datum die 26 jan. 1765. Instantia petitionis *Polona*, concessionis officii et missæ propriæ in honorem SS. cordis Jesu.—« Resp. Congregatio pro *gratiâ*, pro episcopis regni Poloniæ, qui specialiter supplicârunt, necnon pro archiconfraternitate sub tit. SS. cordis Jesu. » Die verò 6 febr. ejusd. anni relatum rescriptum excepit decretum ejusd. Sæc. Congregat. typis vulgatum his verbis : « Instantibus pro concessione officii et Missæ SS. cordis Jesu plerisque reverendissimis episcopis regni Poloniæ, necnon confraternitate Urbis hoc sub

(1) Audiatur iterùm Blasius : « S. Congregatio an. 1697, 1727 et 1729, abstinendum censuit à concessione officii et missæ pro cultu cordis proprie sumpti. » Ibid.

titulo erecta, Congregatio S. Rituum habita die 26 januarii hujus anni (1765), probè noscens cultum cordis Jesu jam hodiè esse per omnes ferè catholici orbis partes, fœventibus earum episcopis, propagatum, sæpè etiam à Sede Apostolicâ decoratum millenis indulgentiarum Brevibus datis ad innumeras prope modum confraternitates sub titulo cordis Jesu canonicè erectas, simulque intelligens hujus officii et missæ celebratione non aliud agi quam *ampliare* cultum jam institutum, et symbolicè renovari memoriam illius divini amoris, quo Unigenitus Dei Filius humanam suscepit naturam, et factus obediens usque ad mortem, præbere se dixit exemplum hominibus quòd esset mitis et humilis corde : his de causis referente eminentiss. et reverendiss. D. Card. episc. Sabinensi, audito R. P. D. Cajetano Forti promotore fidei, prævio recessu à decisio sub die 30 julii 1729, annuendum precibus censuit episcoporum regni Poloniæ, et diætæ archiconfraternitatis Urbis, deliberatura deinde de officio et Missâ ritè approbandis. Quod quidem Congregationis votum per me Secretarium relatum SS. D. N. Clem. P. XIII. Sanctitatis sua, hujus etiam decreti tenore perleto, in omnibus approbavit, hæc die 6 febr. 1765. »

Resp. ad tertium seu ad secundam prob. : Nego. Etenim ex adductis verbis, sanctissimum cor Jesu est symbolum sub quo fideles devotius ac ferventius recolunt Christi Jesu charitatem; jam verò symbolum est realiter distinctum à re quæ per symbolum refertur, cum nihil possit esse symbolum sui ipsius; ergo dum conceditur festum cordis Jesu, conceditur festum cordis ejus realis et proprie dicti ut symboli amoris et charitatis. Talem autem et non alium sensum esse ejusmodi verborum magis patet ex eo quod ibi dicitur : « Quibusdam petentibus ecclesiis; » porrò nulla ecclesia petierat festum cordis symbolici, sed omnes, ut ostendimus, petierant festum veri ac realis cordis Christi. Denique id ipsum manifestum fit tum ex ipsâ lectione S. Bernardi, quæ in tali festo recitatur, in quâ sermo est de corde Christi *vulnerato*, tum ex ejusdem Officii hymnis. Sic enim S. Bernardus, seu potius ignotus auctor *Vitis mysticæ* seu *Tractatus de passione Domini*, cujus verba proferuntur in lect. 3 secundi nocturni festi SS. cordis Jesu, quæ ita se habent : « Ad hoc enim perforatum est latus tuum... ad hoc vulneratum est cor tuum... »

et propterea vulneratum est, ut per vulnus
(visibile vulnus amoris invisibile videamus.)
Inter opp. S. Bernard. edit. Mabillon. vol. 2.
col. 447. In hymn. verò ad vesp. :

Percussum ad hoc est lancea

Passumque ad hoc est vulnera,

Ut nos lavaret sordibus,

Unda fonte et sanguine.

Et in hymno ad Laudes :

Te vulneratum charitas

Ictu patenti voluit

Amoris invisibilis

Ut veneremur vulnera.

Quæri hic potest ab osoribus cordis Jesu, an
aqua et sanguis fluxerint ex corde symbolico,
et num cor symbolicum fuerit lancea percus-
sum et vulneratum?

Ad quartum : Nego. Adversarius, qui id as-
serere non erubescit, aut nunquam legit opu-
sculum Gerdilii, in quo clarissimus auctor
propugnat censuram Pii VI adversus notas
Felleri, aut aperte mentitur.

II. Obj. : Nisi dicatur probatus à S. Sede
cultus cordis symbolici, plura sequerentur
absurda, ac 1° introduceretur cultus materia-
lis ac directus ad unam determinatam partem
adorabilis Christi corporis; 2° induceretur
nestorianismus per divisionem adorationis
uniuscujusque nature, ac propterea tribue-
retur altera adoratio Deo et altera homini,
quàm Ecclesia definierit unicam adorationem
Verbi incarnati esse admittendam; 3° Dei
cultus foret secundarius et concomitans cul-
tum novæ hujusce devotionis (Greg. I. c.). Ergo.
Respondeo : Nego antecedens. Ejusmodi
enim absurda commentitia sunt, quæque ab
adversario finguntur. Etenim

Non sequitur primum absurdum de cultu,
ut vocat, *materiali*; alioquin *materialis* quoque
vocandus esset cultus qui sacrosanctæ Christi
Domini humanitati deferitur, quod à fide
catholicâ abhorret. Si igitur *materialis* dici
nequit cultus istius humanitatis, quare ma-
terialis censenda erit adoratio, quâ ejusdem
humanitatis partes coluntur, cum fundamen-
tum seu ratio formalis talis adorationis sit
unio hypostatica quæ immediata facta est cum
toto corpore et singulis partibus ejus? Audiat
Sylvius in 3 p. q. 23, art. 2 : « Quare
simpliciter, inquit, dicendum est carnem
et animam Christi, sicut et membra cor-
poris ejus, adoranda esse adoratione latriæ,
quæ quidem eis debetur ratione hypostasis
Verbi Dei, à quâ et in quâ sustentantur. »

Adoratur enim *cor Dei* seu personæ Verbi.
Adde hanc propositionem utpote *injuriusam*
cultoribus cordis Jesu fuisse proscriptam in
Const. *Auctorem fidei*; hinc à nullo sincero
catholico teneri potest.

Non sequitur secundum, induci nempe ne-
storianismum per duplicem adorationem Dei
et hominis. Hæc enim non est nisi calumnia
toties repulsa, ac demùm damnata pariter in
synodo Pistoriensi, quæque à nobis præoccu-
pata est cum statum quæstionis aperiremus.
Siquidem unâ eademque adoratione colitur
cor divini Verbi incarnati, seu potius per-
sona Christi in corde suo.

Non denique sequitur tertium. Si enim unâ
eademque adoratione colitur Deus-homo in
corde suo, eâ ratione quâ diximus, et osten-
dimus adorandam cultu latriæ Christi huma-
nitatem *in se*, licet non *propter se*, sed propter
Verbum per quod et in quo eadem humanitas
subsistit, et ita subsistit, ut sine tali subsi-
stentiâ nec concipi possit in Ferum naturâ
ejusmodi humanitas, jam patet quàm stultum
sit asserere ex cultu cordis Jesu consequi
cultum Dei fore secundarium. Qui hoc obji-
ciunt, non advertunt se pariter impetere cul-
tum qui tribuitur Christi corpori et sanguini
in Eucharistiâ. Cum enim unâ eademque ado-
ratione Christi humanitas adoretur cum di-
vinitate, non potest distingui objectum prima-
rium et secundarium ejusmodi cultus. Sed
recolantur superius dicta in prop. anteced.

III. Obj. : Saltem purgari nequit hic cultus
à superstitione. Nam non intelligitur, 1° quo-
modò adoranda sit pars, quæ jam adoratur in
toto, nempe in Christi corpore; 2° quomodò di-
rigatur cultus ad cor, quin introducat divi-
sio, ac quædam laniatio et disceptio in ejus-
dem Christi corpus? 3° quare potius cor, colli
debeat, quàm oculi, pedes, manus, etc.? ut
arguebat sapientissimus pontifex Benedi-
ctus XIV. 4° Sed falsum præterea est, quod
assumitur ab hujus cultus patronis, cor esse
affectionum sedem; exploratum siquidem apud
recentiores physiologos est in systemate
nerveo residere principium sensationum et
motuum qui à voluntate pendent. Voluntas
enim in nervos agit ac per eos anima sentit;
nervi autem, ut plerique contendunt, originem
ducunt à medullâ spinali, ut vocant, seu, ut
aliis placet, à cerebro, juxta alios à diaphra-
gmate repeti debent, nullatenus verò à corde.
Etenim cor non est nisi musculus, qui syste-
mati sanguineo inservit. Ex ejusmodi verò

opinionum diversitate non ineptè quispiam
quærit num non expediat festum instituere
sacræ *glandulæ*, sacri *cerebri*, etc., ex quo eo-
rum cultores *cerebellistæ*, aut *pinealistæ*, etc.,
nuncuparentur. 5° Si his addatur ejusmodi
cordis Jesu cultum incognitum planè fuisse
toti antiquitati, 6° ejus introductionem tur-
bas ubique excitâsse, 7° ter à sacrâ Rituum
Congregatione rejectum demùm nonnisi ma-
chinationibus factiosorum cessisse, ut eum
permitteret; 8° patebit jure merito inter su-
perstitiosas devotiones hunc cultum esse re-
censendum, ejusque patronos *cordicolas*, seu
cardialatras, *sectarios* dictos esse. Ita Gré-
goire p. 248, seq. Ergo.

Respondeo : Nego antecedens; ad primam
prob., dicimus eadem ratione colli cor Jesu,
quâ speciali cultu donantur *sacra vulnera*,
nempe ob mysticam significationem immense
charitatis Christi, ac cætera motiva, quæ su-
perius recensuimus. Confer card. Gerdil. op.
cit. p. 374, seqq., notâ 1, ubi ostendit nul-
lum posse ab adversariis discrimen asferri in-
ter cultum à S. Sede jam antea probatum
quinque vulnerum et cultum cordis Jesu, prout
spectatur ut pars humanitatis Christi, seu or-
ganum peculiare; summâque sedulitate dis-
jicit, quæ ab iisdem discrimina excogitata
sunt, ut hujus argumenti vim eluderent. Id
ipsum dici potest de cultu pretiosissimi Chri-
sti sanguinis, aliisque ejusmodi festis, quæ
officio ac missâ propriâ celebrantur.

Ad secundum : Nego. Sed, ut pariter expo-
suimus, unâ eademque indivisibili ac individuâ
adoratione adoratur Christus, seu Verbi per-
sona incarnata in corde suo, quin vel cætera
membra corporis Christi excludantur. Nam
adoratur cor in humanitate quæ subsistit in
divinâ Verbi personâ. Confer Muzzarelli *Dis-
sertaz. intorno alle regole da osservarsi per par-
lare e scrivere con esattezza e con proprietà su
la divozione e sul culto dovuto al ss. cuore di
G. C. Româ 1806*, in quâ clarissimus auctor
oc argumentum plenè evolvit.

Ad tertium, resp. : Quia pro pedibus,
manibus, etc., illud non militat peculiare mo-
tivum mysticæ significationis aut charitatis
symboli quod militat pro corde. Falsum porrò
est quod dicitur de Bened. XIV, cum debuisset
dici Prosper Lambertinus, qui hæc obji-
ciebat cum promotoris fidei officio fungeretur,
ac propterea ex proprio munere contrarias
partes sustinens, ut in ejusmodi causis fit.
Totam actorum seriem ipsemet refert in exi-

mio opere de *Beatis. et Canonizat. Sanctorum*
lib. 4, p. 2, c. 3, n. 19, seqq. Cæterum Bene-
dictus XIV, nempe summus pontifex pluribus
indulgentiis ditavit cultores cordis Jesu, et
ejusmodi cultum semper fovit atque promovit.
Cujus rei fidem faciunt tum archiconfraterni-
tas SS. cordis Jesu in Urbe instituta à B. Leo-
nardo à Portu Mauritio, atque ab eodem pon-
tificæ approbata, cui præterea nomen dedit,
tum litteræ quas in formâ *Brevis* dedit Gallia-
rum reginæ an. 1748, tum plures indulgentiæ
ab eo concessæ cultoribus cordis Jesu.
Hinc patet fraus quâ primum usus est episc.
Rieci dum scripsit : « Che il gran. Pontefice
Benedetto XIV, ci assicura, che la Chiesa ri-
cusò per tre volte di prestarsi ai fautori e pro-
motori di questa divozione, non avendo mai
permesso, che s'introducesse la festa; » po-
stea verò alii eum imitati sunt.

Ad quartum : Nego suppositum; siquidem
veram rationem attulimus ex mysticâ significa-
tione, seu amoris et charitatis symbolo quod
præ se fert cor, et quia Christus ipse *velut*
piarum affectionum suarum sedem cor suum
proposuit. Itaque non dicitur *absolutè* cor esse
affectionum sedem, sed quòd tanquam affec-
tionum sedes exhibeatur à Christo. Non est
propterea cur salebrôsam physiologicam quæ-
stionem attingamus, utrum cor reipsâ sedes
affectionum sit ac *sensitivitatis*, ut vocant, nec-
ne, cum nihil referat ejusmodi quæstio ad
institutum nostrum, quod ab illâ est omninò
independens. Hinc cætera ruunt quæ adversa-
rius congerit ex nuperioribus physiologis circa
diversas sententias in quas ipsi distrahuntur
circa originem nervorum et sensitivitatis se-
dem; nec nisi falsâ suppositione innixus po-
tuit ore profano asserere quod non ineptè
quispiam quærat, an non melius foret festum
instituere *sacræ glandulæ*, etc. Sanè nunquam
Deus præcepit hominibus ut eum diligenter
ex toto cerebro, ex toto diaphragmate, etc., sed
præcepit ut diligant eum *ex toto corde*.

Ast neque istud concedendum est quod au-
ctor is pro certo sumit physiologiam nobis
adversari. Rata enim apud recentiores physio-
logos hæc sunt. 1° Cor omnium musculorum
corporis nostri nobilissimum esse, cum orga-
num præcipuum sit, inò centrum systematis
vascularis, seu sanguinei, atque, ut modò loqui
amant, *irrigatorii*, quòd unâ cum systemate
nerveo præest vitæ corporis animalis. Confer
clarissimum Laurent. Martini *Lezioni di fisiolo-
gia*, Torino 1827, lez. 43, *sistema sanguigno*

tom. 4. 2° Juxta certissimas anatomicas observationes ac repetita experimenta, cor magnâ nervorum copiâ instructum esse. Nonnulli physiologi dubitarunt utrum cor nervis esset instructum; Beherendius ulterius progressus protinus nervos cordi negavit, ac clarissimus Searpa magnam nervorum cardiacorum copiam ita demonstravit, ut jam nemo invenitur, qui de hac re quæstionem moveat, aut dubium. Vide ib. et lez. 42, *Sistema nervoso* 3° Omnes nervi systematis partes suam habere efficaciam, existere per se; neque à cerebro, aut spinæ medullâ omnimodè pendere (1), ac propterea, quod consequens est, cordis actionem neque à cerebro, neque à medullâ spinali dimanare; excitari tamen, si stimuli hisce partibus applicentur, cum omnes partes ejusdem systematis amicè inter se conspirent, et aliæ aliis partem suæ efficientiæ communicent, omnesque ad totius systematis actionem aliquid conferant (2). 4° Exploratum præterea apud eosdem est cor præ ceteris musculis intractabilitate, ut loquuntur, contractilitate, irritabilitate, atque exquisitiori quâdam sensitivitate donari ob nervos, quos vocant sympathicos, quibus abundat. Hinc 3° motus cardiacos animi affectionibus ac passionibus, præsertim si vividiores ex sint, ita subesse, ut subito cor vel subsiliat lætitiâ, vel angatur mœrore; ac propterea ejusmodi motus cardiacos solâ pathematum animi vi et efficaciâ perverti, totamque irrigatoriam systema perturbari (3); quòd si pathema vehemens et con-

(1) Confer eandem lib. lez. 47, *Muscoli*, tum in op. *Elementa physiologie*, Taurini 1835, lib. 1, pag. 25-31, ubi affert experimenta Wilsonii, ex quibus constat cordis actionem neque à cerebro, neque à medullâ spinali dimanare. Plures enim nervi à gangliis prodeunt; sic plerique nervi cardiaci ex ganglio sub corde posito originem habent. Ex his patet quibus melius competat *cerebellistæ*, aut *pinealistæ* denominatio, an nobis scilicet, qui plerosque nervos cardiacos ex gangliis repetimus cardiacis et respectivo plexu, an verò Grégoire, qui omnes nervos repetit cum suis à cerebro, aut encephalo, et medullâ spinali, in quo non meliorem physiologum, quam theologum se præbet.

(2) Ibid. tum p. 25, seq., ubi Bichati, Richevandii aliorumque hypotheses falsitate laborare ostendit, qui nervi systematis sensiferi centrum in encephalo collocant.

(3) Ibid. p. 31. Vide præterea *Dictionnaire abrégé des sciences médicales*, Milan. 1825, art. *passion*, p. 357, seqq., necnon *Physiologie des passions*, par J. L. Alibert, Paris, 1825, duobus vol. in-8. Ex ejusmodi perturbatione quam systema irrigatorium ab animi affectionibus patitur, explicatur sudor sanguineus Christi

trans fuerit, morbosam affectionem et organum interdum vitium in corde ingenerari, quandoque verò et mortem ipsam, ut suo loco pathologi docent (1). Hæc autem aliaque non pauca consultò à nobis prætermissa, ne in alienam provinciam excurrere videamur ad theologum non pertinentem, et à quâ, ut diximus, cultus iste nullo modo pendet, satis evincunt, cor animi affectionibus maximè affici eo ipso quòd in nervo systemate sensitivitatibus et affectionum sedes collocatur, ac sub hoc respectu verè cor dici et esse affectuum organum et instrumentum præcipuum, imò et sedem (2).

Ad quintum, distingo: Quoad festi celebrationem, concedo; quoad rem ipsam, nego. Alloquin innumere propè ejusmodi devotiones hoc prætextu excludi ac respici debent, quæ cum primùm peculiari festo et officio cohonestabantur, novæ erant. Confer Marques. cit. p. 1. consecr. propos. 9, art. 4. Addehanc difficultatem æquè premere cultum cordis symbolice, quem tamen adversarius cum suis commendat.

Domini in horto, de quo S. Luc. 22, 44; nam systole et diastole, quæ duos præcipuos constituunt cordis motus qui sanguinis circuitioni inserviunt, perturbata sunt in functionibus suis, et anormales effecta phænomenon illud produxerunt. Haud me latet Hilarius Pictav. lib. 10 de Trin. n. 41, prodigiis accensere ejusmodi sudorem sanguineum, dum scribit: « Contra naturam est sudare sanguinem. » Verbum non modò Aristoteles in *Hist. anim.* lib. 3, cap. 19, et de animal. partibus, lib. 3, c. 5. Galenus, seu quisquis auctor est libri de *Utilitate respirationis*, Theophrastus Eresius in tract. de *Sudoribus*, sed etiam post restauratas litteras in Italiâ Collius de *Sanguine Christi*, Greg. Leti in vita Sixti V, lib. 6. Saporitius in *Ephemeridibus Germanicis* an. 1712, in Galliâ Maldonatus in *Matth.* 26, 37. Eagonius facultatis parisiensis medicus in thesi an. 1665. Marvillius *Miscellaneorum* tom. 5. Tuanus *Historiarum* lib. 2, in Germaniâ Schenkens observat. 158, lib. 6; in Helvetiâ Conradus Lycostenes in *Prodigiorum ac ostentorum Chronico*, aliique viri docti non pauci suis temporibus mares ac feminas vel morbo sollicitas, vel animi mœrore confectas, sanguine sudasse, sive quòd ipsi viderint, sive diligenter exploratâ veritate testantur. Vide Calmetum dissert. de sanguine Christi Sudore. Quæ ideo attulimus, quia mirificè rem nostram confirmant.

(1) Confer inter alios cit. *Dictionarium*, 1. c. p. 534, et Allan Burns *Osservazioni sopra più frequenti malattie del cuore*, trad. dall'inglese. Milano 1816.

(2) Non quatenus cor centrum est systematis irrigatorii, sed, ut diximus, ob quantitatem et qualitatem nervorum quibus instructum est.

Ex unione hypostatica fluunt tituli illi, quibus Christum in sacris litteris insignitum novimus, et officia seu munia, ad quæ obeunda Dei Filius humanam naturam sibi copulavit.

Præcipui tituli ac munia, quæ Christo tribuntur, sunt Capitis hominum et Angelorum, Prophetæ, Regis, Judicis, Sacerdotis, Dei hominumque Mediatoris. De quatuor primis nulla viget controversia; ast non levis quæstio agitur inter Catholicos et Socinianos circa sensum, quo postremi duo tituli Christo competant. Quare priores illos vix exponemus, posteriores appositis propositionibus juxta catholicam doctrinam vindicabimus.

I. Igitur Christus dicitur et est caput hominum et Angelorum. *Hominum* quidem ratione animarum, in quas influit per gratiam suam, sive actualem, sive sanctificantem: ratione corporum, quæ ipse aliquando a mortuis excitabit; ratione finis seu beatitudinis ad quem homines ejus munere ordinati sunt, quæ duo postrema suo loco jam vindicavimus, primum autem postea ostendemus. Exponit autem s. Thomas qua ratione omnes homines ad Christum tanquam caput pertineant, scribens: « Christus est caput omnium hominum: sed secundum diversos gradus. Primo est caput eorum, qui actu uniantur sibi per gloriam: secundo eorum, qui actu uniantur sibi per charitatem: tertio eorum, qui actu uniantur sibi per fidem: quarto eorum, qui sibi uniantur solum in potentia nondum reducta ad actum, quæ tamen est ad actum reducenda secundum divinam prædestinationem: quinto eorum, qui in potentia sunt sibi uniti, quæ nunquam reducetur ad actum: sicut homines in hoc mundo viventes, qui non sunt prædestinati, qui tamen ex hoc seculo recedentes, totaliter desinant esse membra Christi » (a). Sed et Angelorum caput est, Christus ut declarat Apostolus, *Coloss.* II. 10. dicens: « Qui est caput omnis principatus et potestatis » et rursum *Ephes.* I. 18. et seqq. nam et Angelis dignitate præstat et potestate, et sunt præterea Angeli « Administratorii spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis » ut idem Apostolus loquitur *Hebr.* I. 14. Quod si Christus hominum et Angelorum caput est, hoc ipso patet eum esse caput ecclesiæ juxta triplicem suum statum, triumphantem scilicet, purgantem et militantem.

II. Est præterea Christus Jesus propheta ac magister, qui e cælo venit ad homines cælesti planè ac divina doctrina imbuendos, ut ex dictis suo loco constat, et ex Veteri ac Novo Fœdere, in quibus ejusmodi tituli passim ei tribuntur.

(a) 3 P. q. 8. a. 3.

Ad 6, *Dist.* Ex parte Jansenistarum eorumque gregalium, *conc.*; ex parte piorum Catholicorum, saltem postquam ab Apostolica Sede probatus est, *neg.* Quot oppositiones non sustinuit festum Conceptionis B. Virginis (a)? Quot festum Corporis Christi? Sane de posteriori hoc festo apud Bollandianos legitur: *Festivitatem illam positam fuisse in ruinam et resurrectionem multorum, et in signum cui contradiceretur; innumerabiles habuisse contradictores et atrocissimos impugnatores* (b). Quid inde? Festum Corporis Domini a S. Sede probatum perseverat, et nomina impugnatorum, utpote in pulvere exarata, levioris auræ impetu perierunt; idem contingit et continget de festo SS. Cordis Jesu deque ejus impugnatoribus (c).

Ad 7, *Dist.* Et hæc agendi ratio ineluctabile est documentum summe prudentiæ, cauteliæ ac maturitatis quibus commendatur S. Rituum Congregatio, *conc.*; aliquid officii ipsius causæ merito, quando approbata est, *neg.* Et sic cetera concedunt, quæ de machinationibus postulatorum adjecta sunt, inter quos auctor, quem impugnamus, ipsum involvit piissimum Rom. Pontificem Clementem XIII (d).

Ad 8, *Dist.* Eadem ratione, qua Catholicos læcessabant Apollinarista, dum eos vocabant *Anthropotras* seu *hominicolæ*, *conc.*; jure merito, *neg.* Mirum est, non animadvertisse ejusmodi homines partium studio abreptos, se per hanc appellationem causam communem agere cum Apollinaristis, qui præterea eadem ferme argumenta urgebant adversus Catholicos Christi humanitatem, prout subsistit in divina Verbi persona, adorantes, quæ factiosi isti impugnatores urgent adversus cultum Cordis Jesu (e).

(a) Cfr. P. Victor a Cabal, *Ord. Min. Ref. in opere*, cui titulus: *De superstitione timiditate vitanda.*

(b) In *Vita B. Julianæ Leodiensis*, ad diem v April. lib. II, cap. 5, edit. Antverp. pag. 461. Integram caput illud legi meretur. Egregiam navarunt operam in promovendo ac tuendo hoc festo Patres incliti Ordinis Prædicatorum, qui propterea plurimorum invidiam subierunt.

(c) Loquor autem de iis, qui Sedi Apostolicæ decretis restiterunt.

(d) *Dans le temps*, inquit, *qu'on poursuivait cette affaire, on se demandait à Rome, quels sont les sollicitateurs? et tout bas, on se disait: c'est le pape.* Ita hic inveterandus Jansenista et Episcopus *conventionalis*, de cujus notitiis biographicis, obstinata perverciacia in schismate usque ad mortem, ob quam ei denegata sunt sacramenta, de ejusdem præterea sumere et scandalis, quæ inde orta sunt, Cfr. *L'ami de la Religion*, anni 1851, vol. LXVIII, in respectivis articulis.

(e) Cfr. Petav. lib. XV, cap. 3 et seqq. et Gerdtii, op. cit.